

SYSTEM PRAWNY A FUNKCJONOWANIE GOSPODARKI

Uwagi wstępne

Wypada stwierdzić, że istnieje korelacja między jakością systemu prawnego a sprawnością funkcjonowania gospodarki. Im wyższa jakość systemu prawnego, tym sprawniejsza gospodarka – jakkolwiek nie jest to zależność ścisła, ponieważ system nie jest czynnikiem jedynym.

Polski system nie wyznacza kierunków funkcjonowania gospodarki – przeciwnie, poprzez definiowanie materii konstytucyjnej dla ograniczenia wolności gospodarczej zdaje się jedynie zachęcać do wprowadzania restrykcji. Przez to brak jest determinacji do kształtowania, wspierania wolności gospodarczej, która niejako istnieje sama przez się i co najwyżej należy ją ograniczać.

Relacje te winny zostać biegunowo odwrócone – system prawny powinien opierać się na założeniu, że wolności gospodarczej nie ma, a powinna być. Prawodawca powinien każdą interwencję ustawodawczą, obojętne czy w ramach reglamentacji działalności, czy w ramach regulowania bezpieczeństwa powszechnego, oceniać z punktu widzenia tego, czy określona regulacja utrzymuje, czy zwiększa wolność gospodarczą. Dopiero jako drugie kryterium powinien być brany pod uwagę interes publiczny. Jeżeli bowiem nie da się tych dwóch wartości pogodzić, to oznacza, że nowe prawo, choćby zasadnie potrzebne ze względów społecznych, pozostaje w sprzeczności z zasadą wolności gospodarczej, której powinno się przyznawać prymat.

Rekomendacje szczegółowe

1. Prawo wymaga stabilizacji. Należy wyeliminować stany, w których prawo – nim właściwie wejdzie w życie – wymaga zmian lub zastąpienia nowymi rozwiązaniami. Kształt prawa stabilny – to prawo, które może uzyskać trwałe zakotwiczenie w orzecznictwie, a przez to porządkować system prawny. Każda interwencja ustawodawcza powinna być zatem przemyślana, aby wykluczyć, a co najmniej ograniczyć, konieczność zmiany.
2. Zasadny staje się postulat kodyfikacji, rozumianej jako instrument porządkowania prawa. Pozwala ona na zebranie zespołów norm dedykowanych określonej potrzebie społecznej w ujęcie jednolite systemowo. I niekoniecznie chodzi tu o kodyfikację w tradycyjnym rozumieniu jako unormowanie dziedzin wspólnych (jednorodnych), lecz jako konsolidację ustaw podporządkowanych jednemu zagadnieniu, podobnie jak ma to miejsce w wielu krajach Europy kontynentalnej, w szczególności w Niemczech. Konsolidacja taka wychodzi naprzeciw potrzebom regulacji i nie jest zależna od dogmatycznego podejścia do procesu tworzenia i stosowania prawa.
3. Wykładnia systemowo-celowościowo (dynamiczna), powinna być szerzej stosowana i, jeśli nie dominować, to być trwale ugruntowywana w praktyce orzeczniczej, zwłaszcza organów administracji. Organy stosowania prawa nie mogą być ślepe na zmieniającą się rzeczywistość społeczną czy gospodarczą. Odchodzenie od wyłącznie wykładni gramatycznej staje się koniecznością.

4. Inwentaryzacja i monitoring prawa gospodarczego są sprawami zaniedbywanymi przez ostatnie lata. Konieczne jest dokonanie kompleksowego przeglądu systemu prawa, celem zweryfikowania:
- czy system jest kompletny,
 - czy wymaga zmian, uzupełnień, szerzej – modernizacji,
 - czy i w jakich materiach wymaga uregulowania.

Istnieje potrzeba, aby jakiś określony podmiot, niezależny od rządu, był odpowiedzialny za tak rozumiany monitoring, ponieważ tylko wówczas można liczyć na to, że zostaną dokonane właściwe oceny i zidentyfikowana potrzeba dokonania koniecznych zmian.